

Mottakere i henhold til liste

Vår dato: 14.06.2023
Vår referanse: 23/34596 - 7
Deres dato:
Deres referanse:

Endring i forskrift om satser i prisutjevningsordningen for melk og satser for produksjonsfløte og tilvirkningsverdi på smør

Landbruksdirektoratet har vedtatt endring i forskrift av 29. juni 2007 nr. 904 om satser i prisutjevningsordningen for melk og satser for produksjonsfløte og tilvirkningsverdi på smør (satsforskriften). Endringsforskriften er vedlagt dette brevet. De endrede satsene trer i kraft 1. juli 2023.

1. Innledning

Vi viser til Landbruksdirektoratets brev av 31. mars 2023 hvor forslag til endringer i satsforskriften ble sendt på høring. Forslaget i høringsbrevet inneholdt nye satser for avgifter og tilskudd i pris- og biproduktgruppene, nye innfraktsatser, ny sats for spesiell kapitalgodtgjørelse, ny sats for produksjonsfløteverdi og ny sats for tilvirkningsverdi på smør.

Landbruksdirektoratet har mottatt fire skriftlige uttalelser til høringsbrevet. Innspill knyttet til høringen av endrede satser i prisutjevningsordningen omtales under. Det er også kommet innspill som omhandler forhold utenfor denne høringen, som blir gjengitt kort til slutt.

Høringsinnspillene er tilgjengelig på Landbruksdirektoratets [nettsider](#).

Sammenlignet med forslaget som var på høring er det gjort følgende endringer:

Avgiftssatsen i prisgruppe 2 er redusert med 4 øre/liter, tilskuddssatsen i prisgruppe 3 økes med 2 øre/liter, tilskuddssatsen i prisgruppe 4 økes med 1 øre/liter og tilskuddssatsen i både biproduktgruppe 2 og 3 reduseres med 30 øre/liter fløte i forhold til forslaget som ble sendt på høring. Videre økes produksjonsfløteverdien med ytterligere 50 øre/liter fløte. Tilvirkningsverdien på smør økes med ytterligere 1,12 kr/kg smør.

Med unntak av disse endringene er forslagene til satser som fremkommer av høringsbrevet, vedtatt i sin helhet.

Innledningsvis vil direktoratet vise til at Landbruks- og matdepartementet har varslet

endringer i prisutjevningsordningen for melk.¹ Disse endringene er ikke fastsatt, og direktoratet vil ikke legge endringene til grunn for satsene som vedtas med virkning fra 1. juli 2023.

I tabellen nedenfor oppsummeres de nye satsene gjeldende fra 1. juli 2023.

Tabell 1: Nye satser i pris- og biproduktgruppene fra 1. juli 2023 (kr/liter)*

	Gjeldende satser	Endring	Nye satser fra 1. juli 2023
Prisgruppe 1 (sure og søte smakstilsatte flytende melkeprodukter og ferske oster, dagligvaremarkedet)	0,00	0,00	0,00
Prisgruppe 2 (ikke smakstilsatte flytende melkeprodukter, dagligvaremarkedet)	2,05	0,00	2,05
Prisgruppe 3 (modnede oster, mysoster og geitemelksprodukter, dagligvaremarkedet)	-0,19	-0,04	-0,23
Prisgruppe 4 (Flytende produkter, ferske oster, modnede oster, mysoster og geitemelksprodukter i industrimarkedet, samt tørrmelk og kasein i industri- og dagligvaremarkedet)	-0,80	0,03	-0,77
Biproduktgruppe 1 (kremfløteprodukter dagligvaremarkedet)	13,52	0,00	13,52
Biproduktgruppe 2 (smørprodukter dagligvaremarkedet)	-1,88	0,60	-1,28
Biproduktgruppe 3 (smørprodukter industrimarkedet)	-5,67	0,60	-5,07
Biproduktgruppe 4 (mysostprodukter dagligvaremarkedet og industrimarkedet)	2,17	0,00	2,17

*Positive tall er avgift, negative tall er tilskudd

Dersom det oppstår behov for å styrke ordningens likviditet i løpet av satsperioden, kan det bli aktuelt å øke avgiftene og redusere tilskuddene per prisgruppe. Øvre grense for prisuttak justeres i så fall tilsvarende ned.

2. Avgifter og tilskudd per pris- og biproduktgruppe

Endelige satser for avgifter og tilskudd i prisutjevningsordningen for melk fremgår også i vedlagte endringsforskrift. Vi viser også til vedlagte tabell 2 og 3, som inneholder et mer detaljert oppsett.

2.1. Volumprognoser og melkeanvendelse

Landbruksdirektoratet viser til at vi hvert år gjør en oppdatering av volumprognosene mellom høring og vedtak av satser for å få best mulig grunnlag for vedtaket. Samlet melkevolum i prisgruppene baserer seg på oppdaterte prognoser for ku- og geitemelksleveranser fra markedsregulator.

I juni 2023 har Tine varslet at de ønsker økt forholdstall for kumelk i kvoteordningen for melk. Økt forholdstall innebærer økte kumelksleveranser for 2023. Tine opplyser at et foreløpig anslag er på om lag 1 390 mill. liter kumelk for 2023. Direktoratet legger dette til grunn for volumprognosene i dette satsvedtaket. Samlet kumelkvolum justeres opp med 11 mill. liter fra 1 379 mill. liter melk i høringsforslaget til 1 390 mill. liter. Samlet

¹ Se nyhetssak [her](#).

geitemelkvolum er på 17,2 mill. liter, og er likt som i høringsforslaget. Totalt prognoserer direktoratet med et melkevolum i prisgruppene på 1 407,2 mill. liter for satsperioden 2023–2024.

Direktoratet har fordelt oppjustert melkevolum på 11 mill. liter mellom prisgruppe 2, 3 og 4 med henholdsvis 4, 5 og 2 mill. liter. Justeringene er foretatt blant annet på basis av markedsrapport for 1. kvartal 2023 fra Opplysningskontoret for meieriprodukter (Melk.no) og avregningene i PU for 1. kvartal 2023. Markedstallene fra melk.no viser at det har vært en oppgang for fem av seks kategorier meieriprodukter i 1. kvartal 2023 sammenlignet med 1. kvartal 2022. PU-tallene viser at det har vært en mer positiv eller mindre negativ utvikling i de fleste gruppene i PU i 1. kvartal sammenlignet med 2022 og sammenlignet med volumprognosene som lå til grunn for høringen.

Direktoratet har også foretatt en ny vurdering av volumprognosene for biproduktgruppene, blant annet basert på tilgjengelig statistikk for 1. kvartal 2023 som nevnt over. Sammenlignet med høringen har direktoratet justert volumprognosene for biproduktgruppe 1 opp med ca. 0,9 mill. liter, biproduktgruppe 2 opp med ca. 1,4 mill. liter, biproduktgruppe 3 opp med ca. 1,0 mill. liter og biproduktgruppe 4 opp med ca. 1,8 mill. liter.

Landbruksdirektoratet viser til at det fortsatt er en usikker markedssituasjon, med økte priser på mat og innsatsfaktorer i flere deler av verdikjeden, både nasjonalt og internasjonalt. Dette påvirker volumene i flere av pris- og biproduktgruppene i prisutjevningsordningen. Utviklingen viser til dels stor variasjon i volumene fra år til år.

Landbruksdirektoratets oppdaterte volumprognoser innebærer en dårligere melke- og biproduktanvendelse sammenlignet med gjeldende satsgrunnlag på ca. 5,0 øre/liter. Isolert sett er melkeanvendelsen i sum for prisgruppene ca. 2,5 øre/liter dårligere og biproduktanvendelsen ca. 2,5 øre/liter dårligere enn i prognosen for gjeldende satser.

2.2. Likviditet

Tine SA (Tine) legger til grunn at likviditeten i ordningen er god nok til at den kan reduseres noe i påvente av reduksjonen i de konkurransepolitiske tilskuddene som det er varslet fra januar 2024. Reduksjonen i de konkurransepolitiske tilskuddene vil føre til bedre økonomi i prisutjevningsordningen fra 2024.

Landbruksdirektoratet viser til at de varslende endringene i de konkurransefremmende tiltakene i prisutjevningsordningen ennå ikke er vedtatt og vil av den grunn ikke forskuttere betydningen av eventuelle endringer for likviditeten i ordningen.

Landbruksdirektoratet følger fortløpende utviklingen i likviditeten i ordningen, og det er ingen vesentlige endringer i likviditeten i ordningen siden høringsbrevet ble sendt ut. Landbruksdirektoratet opprettholder derfor forslaget fra høringen om at det ikke er nødvendig med ytterligere opp- eller nedbygging av likviditeten kommende satsår.

2.3. Prisdifferensiering

Synnøve Finden mener det må gjeninnføres avgift på prisgruppe 1, og ser ikke at premisene for en nullsats i 2016 skal innebære en permanent nullsats for prisgruppen. Om dette var intensjonen burde prisgruppen blitt fjernet fra PU-ordningen. En svekket inntektsside i ordningen gjør at prisgruppe 1 igjen må bidra til finansieringen av ordningen. Synnøve Finden foreslår å øke avgiften til 0,25 kr/liter fra 1. juli 2023, som vil øke inntektene i ordningen med 41 mill. kroner.

Landbruksdirektoratet viser til Landbruks- og matdepartementets brev av 20. juni 2016 hvor departementet besluttet å sette avgiftene i dagjeldende prisgruppe 1 og 4 til null fra 1. juli 2016. Det ble vist til at Stortinget har uttrykt ønske om å styrke konkurransekraften til norsk melk så fort som mulig. Dette gjaldt spesielt norsk produksjon av yoghurt og ferske oster. Satsen for prisgruppe 1 videreføres på det grunnlag på 0 kr/liter melk.

Tine mener at avgiften for melk til drikkemelk i prisgruppe 2 bør holdes så lav som mulig, og 2,09 kr/liter er en for høy avgift. Dette er på bakgrunn av at forbruket på drikkemelk er fallende, og at også pris er en faktor for forbruket av drikkemelk. *Tine* mener en reduksjon i avgiften vil bidra til å redusere spennet i ordningen, hvilket kan være positivt for ordningens legitimitet over tid. *Q-meieriene* mener en økning i avgiften i prisgruppe 2 setter et ytterligere og unødvendig press på en kategori som stadig mister volum.

Synnøve Finden viser til den foreslåtte endringen fra 2,05 til 2,09 i prisgruppe 2 og mener prisgruppen tåler en høyere økning. Dette fordi konsummelk ikke har noen importkonkurranse. Den møter økt konkurranse fra andre typer drikker, men ikke på pris. Drikkemelk er ifølge selskapet et av de minst prissensitive produktene blant mat- og drikkevarer.

Landbruksdirektoratet viser til at tall fra Opplysningskontoret for meieriprodukter (melk.no) viser at forbruket av drikkemelk gikk ned med 0,7 prosent i 1. kvartal 2023. Volumet for prisgruppe 2 ble redusert med 1,8 prosent i prisutjevningsordningen i samme periode, som er på nivå med årlig endring i perioden 2013–2022. Nedgangen er mindre enn prognosert i høringsforslaget. Det er ulike meninger blant høringsinstansene om betydningen av pris for forbruket av drikkemelk, og flere mener at avgiftssatsen bør økes mindre, mens en av høringsinstansene mener satsen bør økes mer. Direktoratet viser til at bakgrunnen for den foreslåtte avgiftsøkningen i prisgruppe 2 i høringen i all hovedsak skyldtes dårligere melke- og biproduktanvendelse samt økte felleskostnader i ordningen. Kostnadene for disse faktorene er lavere i vedtaket enn det som ble lagt til grunn i høringen. Etter en samlet vurdering fastsetter Landbruksdirektoratet avgiftssatsen i prisgruppe 2 til 2,05 kr/liter, 0,04 kr/liter lavere enn foreslått i høringen.

Tine støtter forslaget til økning i tilskuddet til modnet ost i prisgruppe 3. *Q-meieriene* mener de ostene som opplever økt importkonkurranse er spesialoster som ikke er i direkte konkurranse med norske hverdagsoster. De mener derfor det ikke er behov å øke tilskuddet i prisgruppe 3 med 0,02 kr/liter og dermed også unngå økt avgift i prisgruppe 2.

Synnøve Finden foreslår at tilskuddet i prisgruppe 3 økes med 6 øre til 0,25 kr/liter. De viser til at tilskuddet ble redusert med hele 12 øre i 2022 for å bedre likviditet i ordningen. Da det nå ikke er behov for ytterligere likviditetsbedring, mener *Synnøve Finden* et tilskudd på 25 øre/liter er rimelig for å få tilbake noe av den tapte konkurransekraften.

Landbruksdirektoratet viser til at de årlige satsjusteringene blant annet gjøres ut fra gjeldende markedssituasjon samt prognoserte kostnader og inntekter til ordningen for kommende satsår. Som det fremgår av likviditetsvurderingen over, er det ikke grunnlag for å bygge ned likviditeten i ordningen. Direktoratet viser til at melke- og biproduktanvendelsen er bedre og felleskostnadene i ordningen er lavere i vedtaket enn det som ble lagt til grunn i høringen. Landbruksdirektoratet viser til redusert volum i prisgruppe 3 i 2022 og ytterligere redusert volum i første kvartal 2023.

Ut fra en samlet vurdering fastsetter Landbruksdirektoratet tilskuddssatsen i prisgruppe 3 til 0,23 kr/liter, som er 0,02 kr/liter høyere enn i høringsforslaget.

Synnøve Finden viser til at den foreslåtte endringen i prisgruppe 4 kan åpne opp for store volumer av import til industrien, og dette er et hensyn som må vurderes opp mot tilskuddsendringen.

Tine viser til at det er RÅK-tilskudd som må sørge for at norske industriprodukter er konkurransedyktige mot import. Innspillet må ha samme relevans i det RÅK-tilskuddene fastsettes. Alternativt vil norske produkter tape konkurransekraft i møte med utenlandske produkter.

Landbruksdirektoratet viser til at vi følger konkurransesituasjonen til RÅK-industrien med utgangspunkt i prisutviklingen. Departementet foreslår nye tilskuddssatser i RÅK-ordningen når markedsprisene er kjent, blant annet som følge av målprisøkningen på melk. Endringer i tilskuddssatser bestemmes også av utviklingen i internasjonale priser på meieriråvarer. Gjeldende satser ble fastsatt med virkning fra 1. januar 2023, og nye satser fra 1. juli 2023 har vært på høring.

Som følge av reduserte felleskostnader, blir tilskuddssatsen i prisgruppe 4 økt med 1 øre/liter i forhold til høringsforslaget. Landbruksdirektoratet fastsetter etter en helhetlig vurdering tilskuddssatsen i prisgruppe 4 til 0,77 kr/liter melk.

Tine mener en nedtrapping av tilskuddene i smørgruppene vil bidra positivt til en balansering av forholdet mellom tilbud og etterspørsel av melkefett. Det er ikke lenger et kontinuerlig overskudd av melkefett slik situasjon var før, og det gjøres nå et kontinuerlig arbeid for å sikre tilstrekkelig mengde melkefett for å møte etterspørselen. *Tine* mener det bør unngås at utnyttelsen av melkekvotene tilpasses etterspørselen etter melkefett, da det er vesentlig å ha best mulig anvendelse av alle melkens bestanddeler. De anbefaler derfor at tilskuddene til smørgruppene blir redusert med 50 øre per liter mer enn hva Landbruksdirektoratet har foreslått. Videre viser de til at biproduktgruppe 2 inneholder mye iskremproduksjon, og at det er RÅK-tilskudd, og ikke PU, som må sørge for at norske produkter er konkurransedyktige mot import.

Landbruksdirektoratet har etter en ny vurdering av markedssituasjonen samt behovet for å finansiere andre endringer i ordningen, redusert satsene i biproduktgruppene for smør (biproduktgruppe 2 og 3) fra det som var foreslått i høringen. Endringene må også ses i sammenheng med ytterligere økt produksjonsfløteverdi, jf. punkt 5. Landbruksdirektoratet fastsetter tilskuddssatsen i biproduktgruppe 2 til 1,28 kr/liter, mens tilskuddssatsen i biproduktgruppe 3 fastsettes til 5,07 kr/liter. Dette er en reduksjon i tilskuddet på 30 øre/liter i begge biproduktgruppene sammenlignet med høringsforslaget.

3. Kapitalgodtgjørelse

Q-meieriene viser til at forslaget til sats er i tråd med tidligere praksis. Insentivet for å ha egne melkeleverandører har vist seg å være alt for svakt, og det har ikke ført til nyrekruttering av selskap som henter inn melk fra egne bønder. For å skape muligheter for reell konkurranse også på innsamlingsleddet bør insitamentet for å ha egne bønder økes med minst 30 øre i tillegg til satsen beregnet av Tines etterbetaling.

Landbruksdirektoratet viser til at LMD vedtok i brev av 3. april 2017 en beregningsmodell for satsen som er basert på et vanlig gjennomsnitt av Tine Industris utbetaling de tre foregående år med et tillegg på 5 øre/liter. Innspill knyttet til omfang og innretning på kapitalgodtgjørelsen gjelder forhold som er hjemlet i prisutjevningforskriften og således hører inn under departementets ansvarsområde og derfor er utenfor denne høringen. Direktoratet viser til at departementet har varslet endringer i beregningsmetoden for spesiell kapitalgodtgjørelse.

Landbruksdirektoratet opprettholder satsen for spesiell kapitalgodtgjørelse på kr 0,86 kr/liter, som foreslått i høringen.

4. Innfrakttillegg

Q-meieriene viser til at det å justere tilskuddet til innfrakt med den satsen som gir lavest tilskudd av SSB sin indeks og Tines beregnede kostnader er i tråd med tidligere praksis og dermed er forslaget til justering av satsene forutsigbart.

Scandza poengterer at økningen i innfrakttillegget er ordningens største utgift, og mener at innfrakttillegget også må være med å bære noen av de utfordringene en svekket inntektsside gir. De mener at den høye økningen i transportkostnader ikke fullt ut bør belastes ordningen, og at transportkostnadene ikke øker i samme grad for 2023.

Rørosmeieriet mener at økologisk melkeråvare i likhet med geitemelk må kompenseres for den, sammenlignet med konvensjonell melk, spredte produksjonen av økologisk melk som forsyner bruksmeieriene. De foreslår en omlegging til en behovsprøvd finansiering av frakt inn til den økologiske melkeråvarens basis- og bruksmeierier.

Landbruksdirektoratet viser til at gjeldende modell for innfrakttillegg ble fastsatt av Landbruks- og matdepartementet i brev av 3. april 2017. Innretning av innfrakttillegget og parametre i beregningsmodellen er således utenfor denne høringen.

Det blir endringer i fylkes- og kommunestrukturen fra 1. januar 2024.² Det er i denne sammenheng fastsatt nye fylkes- og kommunenummer. Ettersom fylkesnummer utgjør de to første sifrene i kommunenummeret, får også alle kommuner i fylker som deles nytt kommunenummer.

Nye innfraktsatser fra 1. juli 2023 og 1. januar 2024 kommer frem i vedlegg 1.

5. Produksjonsfløteverdi

Tine mener at produksjonsfløteverdien bør justeres med utgangspunkt i målprisen. Markedssituasjonen for melkefett tilsier at det ikke er grunnlag for å skjerme fløten. På bakgrunn av statens tilbud og Bondelagets krav bør produksjonsfløteverdien øke med mer

---

² Oversikt over nye fylkes- og kommunenummer fremkommer [her](#).

enn 30 øre/liter, og Tine anbefaler en økning på 80 øre/liter totalt, det vil si 50 øre/liter mer enn direktoratets forslag.

Q-meieriene viser til forslaget og at dette nok en gang er alt for lavt i forhold til utvikling av målpris på melk som bondeorganisasjonene har krevd. Det er viktig at fløteverdien ikke reduseres i forhold til verdien på melk dersom det skal kunne etableres reell konkurranse på like vilkår innenfor fettholdige meieriprodukter, og fløteverdien bør derfor minst heves med samme prosentsats som målprisen. For å dekke gapet som gradvis har oppstått fra 2007, skulle fløteverdien nå vært 26,90 kr/liter.

Landbruksdirektoratet viser til at satsen for produksjonsfløte fastsettes på skjønnsmessig grunnlag, og er ikke direkte koblet til utviklingen i f.eks. målprisen på melk. Andre forhold, som fettbalansen og etterspørselen etter magre vs. fete produkter, samt muligheten for prisuttak i biproduktgruppe 1–3 spiller også inn i satsvurderingen. I høringen foreslo vi en økning i produksjonsfløteverdien på 0,30 kr/liter, uendret avgift for fløte til kremfløteprodukter (biproduktgruppe 1) og redusert tilskudd på 0,30 kr/liter for fløte til smørprodukter (biproduktgruppe 2 og 3) fra 1. juli 2023.

Direktoratet har merket seg innspillene på forslaget til satser i biproduktgruppe 2 og 3 og for produksjonsfløteverdi. Direktoratet viser blant annet til Tines innspill om at det ikke lenger er et kontinuerlig overskudd av melkefett og at det gjøres tiltak for å dekke etterspørselen av melkefett. Vi registrerer også at målprisen for melk øker med 0,33 kr/liter fra 1. juli 2023. Endringer i satsene for biproduktgruppe 1-3 og produksjonsfløteverdien er tiltak som kan bidra til å stabilisere behovet for melkefett i forhold til behovet for f.eks. melkeprotein. Som vist over er satsene i biproduktgruppe 2 og 3 redusert med ytterligere 0,30 kr/liter i forhold til høringsforslaget. Videre øker vi satsen for produksjonsfløteverdi ytterligere.

Landbruksdirektoratet fastsetter sats for produksjonsfløte til 23,80 kr/liter, som er en økning på 0,50 kr/liter i forhold til høringsforslaget.

6. Prognosert tilvirkningsverdi på smør

Landbruksdirektoratet viser til ny sats for produksjonsfløteverdi på 23,80 kr/liter. Dette medfører endringer i prognosert tilvirkningsverdi på smør.

Satsen for prognosert tilvirkningsverdi på smør fastsettes til 58,65 kr/kg, som er en økning på 1,12 kr/kg i forhold til høringsforslaget.

7. Øvrige høringsinnspill

Synnøve Finden og *Q-meieriene* peker på at det må gjennomføres en helhetlig gjennomgang av totaliteten i PU. *Q-meieriene* mener det i den forbindelse bør gjennomføres nye undersøkelser rundt priselastisiteten for meieriproduktene i ordningen, slik at avgifter og tilskudd kan balanseres med ny innsikt.

Synnøve Finden viser til at et økt økonomisk press på PU-ordningen løses ikke ved å kutte i de uavhengige meierienes berettigede rammebetingelser; de konkurransefremmende tiltakene. Samlet sett bør PU-ordningen innrettes slik at den bidrar til økt samlet melkeforbruk. Dette oppnås gjennom konkurranse på like vilkår aktørene imellom, slik at innovasjon fører til bedret produktmangfold og økt forbruk.

Q-meieriene viser til at distribusjonstilskuddet bør behandles på samme måte som innfrakttilskuddet og justeres med relevante indekser så det ikke gradvis trappes ned. Tilskuddet bør økes til 0,80 kr per liter.

Q-meieriene etterspør et innovasjonsfond som alle aktører kan søke midler fra for å øke produksjonsgrunnlaget for den norske bonden, samt støtteordninger som gjør det lettere å ta riktige valg for klima og fremtiden.

Landbruksdirektoratet viser til at innspillene gjengitt over berører forhold som er hjemlet i prisutjevningsforskriften, og således hører inn under departementets ansvarsområde, og derfor er utenfor denne høringen. Satsen for særskilt distribusjonstilskudd er fastsatt i prisutjevningsforskriften. Landbruksdirektoratet har kun hjemmel til å fastsette satser der det er eksplisitt nevnt i prisutjevningsforskriften.

Med hilsen
for Landbruksdirektoratet

Marit Jerven
direktør

Knut Berg
seksjonssjef

Dokumentet er elektronisk godkjent og trenger derfor ingen signatur.

Mottakere:
Mottakere i henhold til liste

Kopi til:
Landbruks- og matdepartementet Postboks 8007 Dep 0030 OSLO

Vedlegg:
Liste over adressater
Vedlegg vedtaksbrev 2023 tabell 1-3
Vedlegg 1 Nye innfraktsatser fra 1.7.2023 og 1.1.2024
Endringsforskrift